

Służby specjalne w kształtowaniu bezpieczeństwa państwa Sylabus zajęć

Informacje podstawowe

Kierunek studiów bezpieczeństwo narodowe Specjalność - Jednostka organizacyjna Instytut Bezpieczeństwa i Informatyki Poziom studiów I stopnia Forma studiów studia stacjonarne Profil studiów ogólnoakademicki		Cykl dydaktyczny 2024/25 Forma weryfikacji uzyskanych efektów uczenia się Zaliczenie bez oceny Języki wykładowe polski Obligatoryjność Fakultatywny Blok zajęciowy Przedmioty/bloki obieralne	
Koordynator zajęć	Piotr Swoboda		
Prowadzący zajęcia	Piotr Swoboda		
Okres Semestr 4	Forma weryfikacji uzyskanych efektów uczenia się Zaliczenie bez oceny Forma zajęć / liczba godzin / forma zaliczenia <ul style="list-style-type: none"> • Wykład: 15, Zaliczenie bez oceny • Ćwiczenia audytoryjne: 15, Zaliczenie bez oceny 		Liczba punktów ECTS 3

Cele kształcenia dla zajęć

Kod	Cel
C1	Zapoznanie studenta z organizacją, rolą oraz działalnością służb specjalnych w systemie bezpieczeństwa państwa, w szczególności w odniesieniu do ich funkcji związanych ochroną państwa jako organizacji politycznej oraz wspierania najważniejszych procesów decyzyjnych w państwie w wymiarze wewnętrznym i zewnętrznym
C2	Rozwijanie umiejętności w zakresie przygotowania prac pisemnych o charakterze naukowym.

Wymagania wstępne

Student posiada podstawową wiedzę na temat zasad funkcjonowania państwa i administracji publicznej oraz stosunków międzynarodowych.

Student potrafi w sposób jasny i logiczny przedstawić swoje stanowisko na tematy związane z funkcjonowaniem państwa w wymiarze wewnętrznym i międzynarodowym oraz rozróżnia podstawowe podmioty odpowiedzialne za bezpieczeństwo państwa.

Efekty uczenia się dla zajęć

Kod	Efekty uczenia się dla zajęć w zakresie	Efekty uczenia się dla kierunku	Metody weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się dla zajęć
Wiedzy:			
W1	Student dysponuje wiedzą na temat pojęcia i istoty funkcjonowania służb specjalnych w państwie oraz w środowisku międzynarodowym.	K1_W02, K1_W03, K1_W05, K1_W07	Zaliczenie pisemne, Projekt indywidualny, Referat, Aktywność, Udział w dyskusji
W2	Student posiada pogłębioną wiedzę na temat zasad funkcjonowania, zadań i funkcji oraz wykonywanych czynności służb specjalnych oraz zagrożeń, którym służby te przeciwdziałają.	K1_W02, K1_W03, K1_W04, K1_W05, K1_W07	Zaliczenie pisemne, Projekt indywidualny, Referat, Aktywność, Udział w dyskusji
W3	Student zna znaczenie informacji będących w zasięgu zainteresowania służb specjalnych oraz zna możliwości wykorzystania potencjału służb wywiadu i kontrwywiadu dla zapewnienia bezpieczeństwa poszczególnych państw i międzynarodowego.	K1_W02, K1_W03, K1_W05, K1_W08	Zaliczenie pisemne, Projekt indywidualny, Referat, Aktywność, Udział w dyskusji
Umiejętności:			
U1	Student potrafi wskazać miejsce i rolę służb specjalnych w państwie i w przestrzeni międzynarodowej oraz zidentyfikować podstawowe zagrożenia dla bezpieczeństwa państwa i międzynarodowego.	K1_U01, K1_U02	Zaliczenie pisemne, Projekt indywidualny, Referat, Aktywność, Udział w dyskusji
U2	Student potrafi zidentyfikować służby specjalne w systemie bezpieczeństwa państwa.	K1_U02, K1_U03	Zaliczenie pisemne, Projekt indywidualny, Referat, Aktywność, Udział w dyskusji
U3	Student rozumie i potrafi wskazać sposób postępowania z informacjami w oparciu o podstawową metodykę funkcjonowania służb wywiadu i kontrwywiadu w zakresie realizacji funkcji informacyjnej.	K1_U01, K1_U02, K1_U03, K1_U04	Zaliczenie pisemne, Projekt indywidualny, Referat, Aktywność, Udział w dyskusji
Kompetencje społecznych:			
K1	Student potrafi identyfikować podstawowe zagrożenia związane z działalnością służb wywiadowczych podmiotów państwowych i pozapaństwowych.	K1_K01, K1_K02, K1_K03	Zaliczenie pisemne, Projekt indywidualny, Referat, Aktywność, Udział w dyskusji
K2	Student jest świadomy w zakresie zagrożeń płynących ze strony obcych służb specjalnych w stosunku do pracowników administracji publicznej, organizacji międzynarodowych oraz innych podmiotów (prywatnych i pozarządowych).	K1_K02, K1_K03, K1_K04	Zaliczenie pisemne, Projekt indywidualny, Referat, Aktywność, Udział w dyskusji

Kod	Efekty uczenia się dla zajęć w zakresie	Efekty uczenia się dla kierunku	Metody weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się dla zajęć
K3	Student rozumie konieczność i podstawowe założenia zapewnienia demokratycznej kontroli cywilnej nad służbami specjalnymi.	K1_K01, K1_K04	Zaliczenie pisemne, Projekt indywidualny, Referat, Aktywność, Udział w dyskusji

Treści programowe dla zajęć

Lp.	Treści programowe dla zajęć	Efekty uczenia się dla zajęć	Formy zajęć
1.	Geneza, pojęcie i istota funkcjonowania służb specjalnych.	W1, W3, U1, U3, K1	Wykład, Ćwiczenia audytoryjne
2.	Służby specjalne w systemie bezpieczeństwa państwa.	W2, U1, U2	Wykład, Ćwiczenia audytoryjne
3.	Podstawy prawne działania służb specjalnych.	W2, U1, K3	Wykład, Ćwiczenia audytoryjne
4.	Funkcje, struktury i zadania służb specjalnych.	W2, U1, K1	Wykład, Ćwiczenia audytoryjne
5.	Rodzaje wykonywanych czynności i uprawnienia służb specjalnych.	W2, W3, U3, K2	Wykład, Ćwiczenia audytoryjne
6.	Źródła informacji służb specjalnych.	W2, W3, U3, K2	Wykład, Ćwiczenia audytoryjne
7.	Kontrola cywilna nad służbami specjalnymi.	K3	Wykład, Ćwiczenia audytoryjne
8.	Służby specjalne w kształtowaniu bezpieczeństwa międzynarodowego.	W1, W3, U1, U3, K1	Wykład, Ćwiczenia audytoryjne
9.	Najważniejsze zagrożenia, którym przeciwdziałają służby specjalne.	W2, U1, K1, K2	Wykład, Ćwiczenia audytoryjne
10.	Tzw. operacje pozainformacyjne służb specjalnych.	W1, W3, U1, K2	Wykład, Ćwiczenia audytoryjne
11.	Przykłady znanych operacji wywiadowczych/kontrwywiadowczych w Polsce i na świecie.	W1, W2, U1, K1, K2	Ćwiczenia audytoryjne
12.	Służby specjalne wybranych państw.	W1, W3, U1, U2	Ćwiczenia audytoryjne
13.	Wywiad strategiczny - pojęcie i zakres.	W1, W2, W3, U1, U3, K1	Wykład, Ćwiczenia audytoryjne
14.	Legendarne postaci wywiadu i kontrwywiadu w Polsce i na świecie.	W1, W3, U2	Ćwiczenia audytoryjne

Informacje dodatkowe

Forma zajęć	Metody i formy prowadzenia zajęć
Wykład	Wykład, Pokaz
Ćwiczenia audytoryjne	Dyskusja, Projekt, Pokaz, Case study, Problem based learning

Forma zajęć	Warunki zaliczenia zajęć
Wykład	Obecność (zgodnie z ustaleniami z prowadzącym na pierwszych zajęciach). Kolokwium zaliczeniowe (pisemne) z problematyki poruszanej na wykładach.
Ćwiczenia audytoryjne	Obecność (zgodnie z ustaleniami z prowadzącym na pierwszych zajęciach). Przygotowanie i przedstawienie referatu (tekst przygotowany według zasad właściwych dla prac naukowych) na jeden z tematów do wyboru podczas pierwszych zajęć. Udział w dyskusji na ćwiczeniach.

Literatura

Obowiązkowa

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz.U. 1997 Nr 78, poz. 483 z późn. zm.
2. Ustawa z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu, t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 902 z późn. zm.
3. Ustawa z dnia 9 czerwca 2006 r. o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego, t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 157.
4. Ustawa z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym, t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 712 z późn. zm.
5. Swoboda P., Wywiad i kontrwywiad w Polsce w procesie przemian systemowych (1989-2007), Kraków 2016.
6. Swoboda P., Służby specjalne w Polsce po 1989 roku - problemy definicyjne, [w:] Łubiński P. (red.), Niepodległa Polska : bezpieczeństwo i polityka w latach 1918-2018, Kraków 2018.
7. Zalewski S., Służby specjalne w państwie demokratycznym, Warszawa 2005.
8. Żebrowski A., Wywiad i kontrwywiad XXI wieku, Lublin 2010.

Dodatkowa

1. Ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej, t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1275 z późn. zm.
2. Ustawa z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych, t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 1209.
3. Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 2023 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra - Członka Rady Ministrów Tomasza Siemoniaka - Koordynatora Służb Specjalnych, Dz.U. 2023 poz. 2728.
4. Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r., M. P. 1992 Nr 26, poz. 185 z późn. zm.
5. Bożek M., Czuryk M., Karpiuk M., Kostrubiec J., Służby specjalne w strukturze władz publicznych. Zagadnienia prawnoustrojowe, Warszawa 2014.
6. Denning D. E., Wojna informacyjna i bezpieczeństwo informacyjne, Warszawa 2002.
7. Herman M., Potęga wywiadu, Warszawa 2002.
8. Hughes-Wilson J., Największe błędy wywiadów świata, Warszawa 2002.
9. Faligot R., Kauffer R., Służby specjalne. Historia wywiadu i kontrwywiadu na świecie, Warszawa 2006.
10. Kent S., Strategic intelligence for American World Policy, Hamden 1965.
11. Kwečka R., Informacja w walce zbrojnej, Warszawa 2001.
12. Minkina M., Sztuka wywiadu w państwie współczesnym, Warszawa 2014.
13. Nyzio A., Rakowiecka w remoncie: Transformacja polityki bezpieczeństwa wewnętrznego Polski w latach 1989-1993, Kraków 2020.
14. Piasecki B., Kontrwywiad. Atak i obrona, Łomianki 2021.
15. Pepłoński A., Kontrwywiad II Rzeczypospolitej, Warszawa 2002.
16. Sagan S., Prawo policyjne, Katowice 1992.
17. Schweitzer P., Szpiegzy wśród przyjaciół, Warszawa 1997.
18. Swoboda P., Służby specjalne, Wywiad, Kontrwywiad [w:] Vademecum bezpieczeństwa informacyjnego, t. 1 i 2, Wasiuta O., Klepka R., Kraków 2019.
19. Swoboda P., Minister koordynator do spraw służb specjalnych w Polsce w latach 1997-2020: cywilna kontrola czy polityczna ingerencja?, [w:] „De Securitate et Defensione. O Bezpieczeństwie i Obronności” 2021, Vol. 7, nr 1, DOI: 10.34739/dsd.2021.01.08.
20. Swoboda P., Elementy wywiadu strategicznego w zadaniach wybranych służb systemu bezpieczeństwa państwa, [w:] Polska bezpieczna czy nie? Służby specjalne - wojsko - dyplomacja w XX i XXI wieku, Siewier M. (red.), Wydawnictwo Uniwersytetu Jana Długosza w Częstochowie, Częstochowa 2023.
21. Walker S., Nielegalowie. Jak szpieguje nas Rosja, Wydawnictwo PORT, Warszawa 2025.
22. Zalewski S., Kontrola służb specjalnych w Polsce, Warszawa 2021.
23. Żebrowski A., Ewolucja polskich służb specjalnych. Wybrane obszary walki informacyjnej. (Wywiad i kontrwywiad 1989 - 2003), Kraków 2005.
24. Żebrowski A. Walka informacyjna w asymetrycznym środowisku bezpieczeństwa międzynarodowego, Kraków 2016.
25. Żebrowski A. (red.), Rola służb specjalnych w siłach zbrojnych. Wywiad i kontrwywiad, Kraków 1999.
26. Żebrowski A., Kontrolna cywilna nad służbami specjalnymi III Rzeczypospolitej (1989-1999). Zagadnienia politologiczno-prawne, Kraków 2001.

Nakład pracy studenta i punkty ECTS

Rodzaje zajęć studenta	Średnia liczba godzin* przeznaczonych na zrealizowane rodzaje zajęć
------------------------	---

Wykład	15
Ćwiczenia audytoryjne	15
Przygotowanie referatu	15
Zbieranie informacji do zadanej pracy	10
Studiowanie literatury	10
Przygotowanie do zaliczenia	15
Łączny nakład pracy studenta	Liczba godzin 80
Liczba punktów ECTS	ECTS 3

* godzina (lekcyjna) oznacza 45 minut

Efekty uczenia się dla kierunku

Kod	Treść
K1_K01	Absolwent/ka potrafi wykorzystywać wiedzę teoretyczną i pozyskiwać dane do analizowania konkretnych procesów i zjawisk społecznych (kulturowych, politycznych, prawnych, gospodarczych, wojskowych) w zakresie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych, właściwych dla studiowanego kierunku studiów.
K1_K02	Absolwent/ka potrafi efektywnie analizować i trafnie interpretować przyczyny i przebieg konkretnych procesów i zjawisk społecznych (kulturowych, politycznych, prawnych, gospodarczych, wojskowych) w zakresie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych, właściwych dla bezpieczeństwa narodowego.
K1_K03	Absolwent/ka potrafi zdobytą wiedzę wykorzystać do działań na rzecz społeczności lokalnej, rozumiejąc globalne problemy związane z bezpieczeństwem.
K1_K04	Absolwent/ka rozumie wagę zasad etycznych zarówno w pracy zawodowej, jak i w innych obszarach aktywności społecznej, wykazując się jednocześnie umiejętnością poszukiwania kompromisowych rozwiązań.
K1_U01	Absolwent/ka potrafi dostrzec, ocenić a następnie dokonać interpretacji zjawisk w zakresie bezpieczeństwa narodowego, patrząc na nie poprzez pryzmat procesów: historycznych, politycznych, społecznych, gospodarczych, militarnych, działalności zorganizowanych grup przestępczych, terroryzmu. Potrafi wykorzystać odpowiednie modele teoretyczne do opisu, analizy zjawisk w zakresie bezpieczeństwa narodowego z wykorzystaniem metod, narzędzi charakterystycznych dla nauk społecznych.
K1_U02	Absolwent/ka dysponuje możliwościami interpretacji porównawczej zjawisk o charakterze kulturowym, społecznym, politycznym, prawnym, ekonomicznym, technologicznym, zdrowotnym i wojskowym zachodzących w otoczeniu państwa w aspekcie zagrożeń i ich wpływu na funkcjonowanie instytucji właściwych w zakresie bezpieczeństwa narodowego w wymiarze globalnym i lokalnym z wykorzystaniem podstawowych pojęć z dziedziny nauk społecznych.
K1_U03	Absolwent/ka dysponuje umiejętnością posługiwania się zespołem norm, reguł prawnych, etycznych umożliwiających odpowiednie rozwiązywanie konkretnie postawionego problemu, w wymiarze współczesnym i przyszłym, właściwego dla kierunku bezpieczeństwo narodowe.
K1_U04	Absolwent/ka posiada umiejętność dokonywania analizy i oceny problemów oraz projektowania ich rozwiązań również przy użyciu nowoczesnych technik multimedialnych.
K1_W02	Absolwent/ka dysponuje zaawansowaną wiedzą w zakresie relacji zachodzących między instytucjami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo narodowe, również w cyberprzestrzeni.
K1_W03	Absolwent/ka dysponuje wiedzą o człowieku jako podmiocie uczestniczącym w procesie kształtowania środowiska bezpieczeństwa narodowego.
K1_W04	Absolwent/ka rozumie więzi społeczne zachodzące w społeczeństwie w kontekście współczesnych zagrożeń.
K1_W05	Absolwent/ka zna uwarunkowania prawne, polityczne, etyczne, organizacyjne, technologiczne, które wpływają na kształt struktur właściwych w sferze bezpieczeństwa narodowego i rozumie regulacje prawne odnoszące się do sfery bezpieczeństwa.
K1_W07	Absolwent/ka posiada wiedzę i rozumie konieczność stałego poznawania ewolucji struktur i instytucji właściwych zarówno w sferze bezpieczeństwa państwa, jak i w innych dziedzinach społecznych.
K1_W08	Absolwent/ka zna zasady ochrony prawa autorskiego oraz zasady bezpieczeństwa i ochrony informacji, w tym w szczególności danych osobowych oraz informacji niejawnych. Rozumie znaczenie tych zasad dla bezpieczeństwa państwa.